

10. Perjantaina 26 päivänä huhtikuuta 1991

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

S.

1) Hallituksen esitys n:o 1 laiksi leimaverolain 30 §:n muuttamisesta 148

2) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 8 laiksi asuntotuotantolain 15 f §:n muuttamisesta 149

3) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 9 asu-
mistakuun erityislaiksi ....

„

4) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 10
laiksi rikkipäästöjen verottamisesta 151

5) Ed. Korvan ym. lakialoite n:o 12
laiksi Lapin vajaatuottoisten metsien kun-
nostamisesta annetun lain 1 §:n muuttami-
sesta ....

„

6) Ed. Laineen ym. lakialoite n:o 13
laiksi valtiopäiväjärjestyksen 37 a §:n
muuttamisesta ....

„

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Paakkinen. _____

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Ala-Harja, Alho, S-L. Anttila, von
Bell, Hacklin, Halonen, Helle, Huuhtanen,
Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jans-
son, Jouppila, Juhantalo, Kanerva, Kankaan-
niemi, Kasurinen, Kemppainen, Korva, Laakso,
Laaksonen, M. Laukkanen, Louekoski, Mark-
kula, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Niinistö,

Norrback, Paasio, Pekkarinen, Perho-Santala,
S. Pietikäinen, Pokka, Polvinen, Pykäläinen,
Ranta, E. Rehn, Rinne, Rusanen, Salolainen,
Savolainen, Skinnari, Suominen, Uosukainen,
Urpilainen, Viinanen, Vistbacka, Vuorensola ja
Väyrynen.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Miettinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Hacklin, Halonen, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanerva, Kankaanniemi, Kasurinen, Kuuskoski, Louekoski, Miettinen, Norrback, Paasio, Pekkarinen, S. Pietikäinen, Pokka, E. Rehn, Rusanen, Salolainen, Suominen, Uosukainen, Viinanen ja Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ala-Harja, Alho, Anttila, von Bell, Huuhtanen, Jansson, Korva, Laaksonen, Niinistö, Perho-Santala, Polvinen, Savolainen, Urpilainen ja Vuorensola, tämän kuun 30 päivään sairauden vuoksi edustajat Mäki-Hakola ja Rinne sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Markkula sekä ensi toukokuun 5 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Helle, Jouppila, M. Laukkanen, Myller, Pykäläinen, Skinnari ja Vistbacka. _____

Eduskunnan tilintarkastajien kertomus

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että kirjelmän ohella viime maaliskuun 13 päiväältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta

1990. Tämä kertomus on nyt jaettu eduskunnalle.

Ed. E. Ahon vapauttaminen puhemiehen toimesta

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan puhemies on osoittanut eduskunnalle kirjelmän, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Tultuani nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi pyydän kunnioittaen, että Eduskunta vapauttaisi minut eduskunnan puhemiehen toimesta.

Helsingissä huhtikuun 26 päivänä 1991

Esko Aho”

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemiehen vaalin toimittaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että puhemiehen vaali toimitetaan ensi tiistaina kuluvan huhtikuun 30 päivänä kello 10 alkavassa täysistunnossa.

Ed. Laurilan vapauttaminen toisen varapuhemiehen toimesta

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan toinen varapuhemies on osoittanut eduskunnalle kirjelmän, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Puhemiehistössä tapahtuvien järjestelyjen vuoksi anon eroa eduskunnan toisen varapuhemiehen tehtävistä.

Eduskunnassa 26 päivänä huhtikuuta 1991

Ritva Laurila”

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Toisen varapuhemiehen vaalin toimittaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että toisen varapuhemiehen vaali toimitetaan ensi tiistaina kuluvan huhtikuun 30 päivänä kello 10 alkavassa täysistunnossa.

Erikoisvaliokuntien täydennysvaalien toimittaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston jäseniksi nimettyjen edustajien sijaan valitaan uudet jäsenet ja varajäsenet erikoisvaliokuntiin perjantaina 10 päivänä toukokuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa.

Täydennysvaaleissa on valittava perustuslakivaliokuntaan uusi jäsen ed. Pokan tilalle, ulkoasiainvaliokuntaan uudet jäsenet edustajien Juhantalon, Kuuskosken, S. Pietikäisen, Viinosen ja Väyrysen tilalle sekä uusi varajäsen ed. Isohookana-Asunmaan tilalle, valtiovarainvaliokuntaan uudet jäsenet edustajien Isohookana-Asunmaan, Kankaanniemen, Pekkarisen ja Rusasen tilalle, puolustusvaliokuntaan uusi jäsen ed. Uosukaisen tilalle, sivistysvaliokuntaan uusi jäsen ed. Uosukaisen tilalle, talousvaliokuntaan uusi varajäsen ed. Rusasen tilalle sekä ympäristövaliokuntaan uusi jäsen ed. S. Pietikäisen tilalle ja uusi varajäsen ed. Kuuskosken tilalle.

Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskustansliaan viimeistään mainittuna perjantaina 10 päivänä toukokuuta kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 1 laiksi leimaverolain 30 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 8 laiksi asuntotuotantolain 15 f §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on asuntopoliittinen osa, joka alkaa hyvin kauniisti, että hallituksen tarkoituksena on turvata — mitenkä se nyt oli täällä tarkkaan ottaen sanottuna: ”Hallituksen asuntopoliittikan tavoitteena on vakaa ja kohtuuhintainen asuntotarjonta. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten ja lapsiperheiden asumiin, vuokra-asuntotuotannon ja -tarjonnan lisäämiseen sekä olemassa olevan asuntokannan tehokkaaseen hyväksikäyttöön.” Tämähän kuulostaa ihan hyvältä, mutta millä tavalla hallitus konkreettisesti aikoo tätä ohjelmaansa toteuttaa?

Hankala tilanne on se, että meillä on nyt paljon vanhoja aravavuokrataloja, joiden käyttö- ja luovutusrajoitukset loppuvat lähiaikoina — joka tapauksessa tällä vuosikymmenellä — ja on uhkana, että näistä huomattava osa tullaan myymään ja sitä kautta muuttamaan omistusasunnoiksi. Tämä ei ainakaan ole omiaan toteuttamaan hallituksen kauniisti ilmoittamaa ensimmäistä tavoitetta. Mutta hallituksen ohjelman yksityiskohtaisemmissa kohdissakaan ei tuoda esille huolta vanhojen arava-asuntojen säilyttämisestä vuokratuotannossa. Aravatuotannon määräänkin luvataan vain pitää pitkällä tähtäimellä vakaana.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän lakialoitteessa ehdotetaan, että käyttö- ja luovutusrajoituksia jatkettaisiin 20 vuodella, jotta estettäisiin asuntojen myyminen omistusasunnoiksi rajoitusten päättyessä. Jotain tällaista vähintään hallitukselta olisi odottanut yhtenä kohtana ensimmäisen kauniin tavoitteensa toteuttamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

3) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 9 asumistakuun erityislaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rimmi: Rouva puhemies! Mitä enemmän asuminen jätetään markkinavoimien vapaan toiminnan kohteeksi, sitä vaikeammaksi yksityisen ihmisen asema käy. Hinnat heittelevät, asunto pitää ostaa, vaihtaa pienempään tai asua vuokra-asunnossa tai ottaa kallista rahaa ja olla elinikäisessä velkavankeudessa. Tähän uusi hallitus ei näytä aikovan saada muutosta. Päinvastoin se haluaa lisätä markkinavoimien valtaa jatkamalla edeltäjänsä tapaan vuokrasäännöstelyn purkamista.

Vuokrasäännöstelyn purkaminen merkitsee koko maan vuokratason huimaa korottumista. Mikäli vuokrasäännöstely puretaan, Etelä-Suomen ruuhka-alueiden tolkkuttomat vuokrankorotukset nostavat koko maan vuokratasoa, siis myös siellä, missä kysyntä ja tarjonta tällä hetkellä on tasapainossa. Tilanne on jo nyt osassa maata kärjistynyt sellaiseksi, että asumistukijärjestelmän hyväksymät vuokratarajat ylitetään roimasti. Liikevoittoon pohjautuva asuntopoliittika johtaa vääjäämättä vuokrankorotuksiin.

Omistusasuntojen hintavyöry on tällä hetkellä hetkeksi pysähtynyt, mutta sitä eivät tavalliset ihmiset voi hyödyntää, sillä korot ovat korkeita eikä ole mitään takeita niiden alenemisesta aiempien vuosikymmenien tasolle. Julkisesti rahoitettujen vuokra-asuntojen osuus on mitätön, vain 12 prosenttia asuntokannasta. Asuntovaikeudet ja asumisen kurjuus näyttävät jatkuvan. Tässä asiassa uusi hallitusohjelma ei valitettavasti lupaa parannusta.

Vuokra-asuntotuotanto luvataan kyllä pitää vakaana, mutta se on ruma lupaus, kun olisi pitänyt luvata tuotannon voimakasta lisäämistä. Vuokra-asuntotuotannon lisäämistä tarvittaisiin myöskin yhä pahenevan työllisyystilanteen korjaamiseen.

Suoranaisen asunnottomuuden ja puutteellisen asumisen raja-alueilla elää yhä useampi nuori suomalainen ihminen. Pääkaupunkiseudulla ja myös monilla muilla paikkakunnilla enimmälle osalle nuoria omistusasunnon hankkiminen ei

ole mahdollista. Nuorten tilanne on sellainen, että aikuistuvat lapset joutuvat asumaan kotonaan yhä useammin ja yhä pidempään, koska heillä ei ole mahdollisuutta hankkia omaa asuntoa eikä vuokra-asuntoa esimerkiksi kunnan toimesta ole tarjota. Monen kohdalla näennäisesti asumistilanne tällaisessa perheessä on usein tyydyttävä siitä syystä, että asumistilavuus perheessä on kohtuullinen ja asunnon kuntokin saattaa olla hyvä. Todellisuudessa nuorten itsenäistyminen viivästy. Se aiheuttaa ihmissuhdeongelmia ja vaikeuttaa nuorten sijoittumista täysipainoisina kansalaisina yhteiskuntaan.

Työssä käyvät nuoret ovat myös ristiriitaisessa tilanteessa asumismuotoa valitessaan. Harjoitettu työvoimapolitiikka pakottaa nuoret liikkumaan paikkakunnalta toiselle ja hankkimaan leipänsä sieltä, missä työpaikat kulloinkin sijaitsevat. Tämä johtaa elämiseen jatkuvassa valmiudessa vaihtaa myös asuntoa. Nuorten perheiden kannalta vuokra-asunto olisi tästäkin syystä ainoa järkevä vaihtoehto.

Pitkään sairaaloissa ja muissa erilaisissa laitoksissa olleiden asema asuntomarkkinoilla on samoin toivoton. Heistä lähestulkoon kaikki ovat asuntopelin syrjäyttämiä. Tarvitaan kunnille ja valtiolle selkeästi määriteltävää vastuuta kansalaisista. Samanlainen vastuuhan on nyt kirjoitettu työllisyyslakiin velvoitetöyllistämisenä, ja kunnille on asetettu velvollisuus antaa hoitopaikkoja.

Ed. Helteen lakiesityksessä julkisen vallan toimintavelvollisuus on jaettu kahteen osaan: kuntien toteuttamisvastuuseen ja valtion rahoitusvastuuseen. Kuntien omin selvityksin voidaan vallitseva asunnottomuuden laajuus ja sen mukainen asuntojen tarve selvittää ja kohdentaa asunnot oikein. Samanaikaisesti valtakunnallisesti voidaan voimavarat kohdentaa oikein.

Ed. Helteen lakialoitteessa esitetään kunnille valtion rahoituksen turvaavin määräyksin asunnon järjestämisvelvollisuutta yli 18 vuotta täytäneille Suomen kansalaisille, jotka ovat kokonaan asunnottomia, sekä erilaisista laitoksista vapautuville, joiden laitosasuminen jatkuu yksinomaan asunnon puutteen vuoksi. Kunnille määrättäisiin velvollisuus järjestää kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja myös vankilasta vapautuville itsenäisen asunnon puutteessa oleville kansalaisille. Kotona asuvat nuoret saisivat myös oikeuden kunnan järjestämään asuntoon. Asunnon järjestämisvelvollisuus on tässä aloitteessa sidottu arava-asumista koskevien tulorajojen puitteisiin. Vuokra-asunnoilla tässä

asumistakuulakialoitteessa tarkoitetaan asunnottomalle henkilölle kunnan toimesta hankittuja, rakennettuja tai peruskorjattuja vuokra-asuntoja.

Rouva puhemies! Asunnottomuuden tunnistaminen ratkaisua vaativan ongelmana ja ratkaisun määrittely ovat äärimmäisen poliittinen kysymys. Päätös tästä asiasta kuuluu ehdottomasti eduskunnalle. Toivon, että valiokunta ottaa aloitteen pikaisesti käsitteilyyn, vallankin nyt, kun edessämme ei ole ruuhkaa hallituksen esityksistä. Siihen sumaan vedoten saamani tiedon mukaan on täällä joskus ollut tapana jättää aloitteita sivuun.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, frutalman! Asuntopolitiikka on se yhteiskunnallinen sektori, missä sinipunahallitus epäonnistui ehkä kaikkein pahiten. (Ed. Jaakonsaari: Kaikki muutkin hallitukset!) — Ja kaikki muutkin hallitukset, aivan oikein ed. Jaakonsaari. — (Ed. Laine: Asuntohallitusta myöten!) Tästä syystä olisi odottanut, että uusi porvarihallitus olisi ohjelmassaan asettanut nimenomaan asuntopolitiikan hyvin tärkeälle sijalle, ykkössijalle, myöskin ohjelmassaan. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Ohjelmassa puhutaan hyvin yleisellä tasolla siitä, että pyritään takaamaan kohtuuhintainen asunto kaikille.

Nuorten kohdalla asuntotilanne on ollut pitkään jo täysin katastrofaalinen. Pääkaupunkiseudulla tiedetään olevan noin 20 000 nuorta, jotka eivät pysty muuttamaan kotoa vanhempiensa nurkista pois siitä syystä, että asuntoa kerta kaikkiaan ei ole saatavilla. Vuokra-asuntoja ei ole, ja jos niitä nykyään on, niitä vuokrataan erilaisille firmoille. Niiden vuokrat ovat sen tasoisia, että normaali palkansaaja ei niitä pysty maksamaan.

Omistusasunnot ovat nuoren ihmisen ulottumattomilla, koska tänä päivänä asuntolainojen korot ovat sitä luokkaa, että niistä ei myöskään selviä normaaleilla palkkatuloilla tai jos opiskelee ja joutuu tulemaan toimeen opintorahojen ja ehkä pienten lisäansioiden turvin.

Tästä syystä tämä ed. Helteen lakialoite on äärimmäisen tärkeä, koska siinä vaaditaan, että yhteiskunta ryhtyy toimiin asumisen takaamiseksi nuorille ihmisille. Asuminen kuuluu ihmisen perusoikeuksiin. Se tulee mahdollisimman pikaisesti kirjata meidän perustuslakiimme perusoikeutena heti, kun päästään perusoikeuslainsäädäntöä käsittelemään, siis sitä lainsäädäntöä, jota nyt valmistellaan K.J. Längin johta-

massa toimikunnassa ja joka valmistunee tämän vuoden loppuun mennessä.

Itselläni on aika paljon kokemusta erilaisista laitoksista ja tiedän jonkin verran siitä problematiikasta, joka liittyy siihen, että nuori ihminen kotiutuu laitoksesta eikä löydä itselleen paikkaa yhteiskunnassa, ei löydä asuntoa ja sen myötä ei myöskään löydä työtä, ei pysty palaamaan yhteiskuntaan. Nuorelle ei anneta reilua mahdollisuutta palata yhteiskuntaan sen jälkeen, kun hän on ollut yhteiskunnasta eristettynä ja laitoksessa.

Arvoisa puhemies! Toivon todellakin, että lakialoite käsitellään mahdollisimman pikaisesti. Eduskunnassa on monen vuoden aikana kuultu kaikista poliittisista puolueista syvä huolestuminen siitä, että nuorten asuntotilanne on täysin kestämaton ja se tulee mahdollisimman pikaisesti saada kuntoon. Hyvin vähän on kuitenkin tähän saakka tehty ja lakialoite tarkoittaa toteutuessaan sitä, että otamme vastuun nuorten asumisesta. Todellakin samalla tavalla, kuin olemme ratkaisseet esimerkiksi lasten päivähoitokysymyksen ja muita peruskysymyksiä lainsäädännön kautta, turvataan nuorten oikeus aikuiselämän alkuun, nuorten oikeus saada tilaisuus elää tyydyttävää elämää, päästä oman elämänsä alkuun ja asumaan sekä muodostamaan perhettä. Tämä toteutuisi suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa on kyllä varaa tähän, kun poliittista tahtoa riittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

4) Ed. Helteen ym. lakialoite n:o 10 laiksi rikki-päästöjen verottamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Pyydän asian pöydälle tiistaipäivälle 7.5.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti voitu lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan

seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tiistaina 7 päivänä ensi toukokuuta pidettävään täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle tiistaina 7 päivänä ensi toukokuuta pidettävään täysistuntoon.

5) Ed. Korvan ym. lakialoite n:o 12 laiksi Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6) Ed. Laineen ym. lakialoite n:o 13 laiksi valtiopäiväjärjestyksen 37 a §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Olen eduskunnalle jättämässäni lakialoitteessa ehdottanut kansanedustajien kyselyoikeutta siten laajennettavaksi, että kansanedustajille annettaisiin oikeus esittää suullinen kysymys asianomaiselle ministerille jokaisen päivän ensimmäisen täysistunnon alussa. Miksi ehdotan kyselyoikeuden laajentamista?

Perustuslain mukaan valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville koontunut eduskunta. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että kansalaisten mielestä pankeilla ja suuryrityksillä on enemmän valtaa kuin eduskunnalla. Kansalaisten ja heitä edustavien järjestöjen mahdollisuudet vaikuttaa eduskuntaan ovat huomattavasti vähäisemmät kuin hallitusta ja liike-elämää edustavien asiantuntijoiden.

Eduskunnan entinen puhemies Matti Ahde on aivan äskettäin eräässä haastattelussa kiinnittänyt huomiota kansanvallan supistumiseen Suomessa. Samalla hän totesi rahan ja ylikansallisen vallan sekä hallituksen ja presidentin vallan lisääntyneen. Kansalaiset ovat yhä enemmän vieraantuneet vallan käytöstä. Passiivisuus vaaleissa on tästä eräänä osoituksena.

Edellä kerrotusta johtuen tulisi eduskunnan kautta tapahtuvaa kansalaisvalvontaa kehittää ja parantaa. Tätä tarkoitusta palvelee ainakin osittain eduskuntaan luotu kyselyjärjestelmä. Kyselyoikeutta tulisi kuitenkin laajentaa siten kuin ehdotan lakialoitteessani. Antamalla jokaisen täysistunnon alussa kansanedustajille oikeus kyselyn esittämiseen asianomaiselle ministerille mahdollistettaisiin ajankohtaisen ja kulloiseenkin tilanteeseen liittyvän asian esille ottaminen eduskunnassa. Lakialoitteen mukaan ministerin tulisi heti vastata kysymykseen.

Ehdottamaani kyselyjärjestelmän laajentamista on kokeiltu tähän mennessä monissa maissa, ja se on käytössä eräissä maissa. Samalla kun toivon valiokunnan perehtyvän tarkkaan lakialoitteessani ehdottamaani asiaan, kerron lyhyesti, miten vastaavaa kyselymenettelyä on käytetty esimerkiksi Englannissa, Ranskassa ja Tanskassa.

Englannissa näyttää olevan sellainen käytäntö, että jokaisen parlamentin alahuoneen istunnon alussa on 45 minuutin aika varattu kansanedustajien kysymyksiin. Mielestäni juuri tätä mallia kannattaisi pohtia meillä käyttöön otettavaksi. Edelleen Englannissa vallitsevan käytännön mukaan mikä tahansa kysymyksistä voi johtaa parlamentissa äänestykseen ministerille annettavasta epäluottamuslauseesta. Tätä ajatusta en ole tähän lakialoitteeseeni sisällyttänyt, mutta ehkä tätäkin asiaa kannattaa selvittää ja pohtia, olisiko meilläkin aiheellista näin menetellä.

Tanskassa näyttää olevan sellainen käytäntö, että kansanedustaja voi esimerkiksi tiistaina parlamentissa jättää kirjallisessa muodossa kyselyn, johon saman viikon perjantaina vastataan. Tämä, mikäli näin todella Tanskassa edelleen jatkuu, näinhän siellä on käytäntö kuitenkin ollut, on myös esimerkki sellaisesta tavasta, jota Suomessa voisi olla mahdollista kokeilla.

Viimeiseksi käsittelen Ranskan kansalliskokouksessa tapahtuvaa menettelyä. Ranskaa on pidetty välikysymys- ja kyselyjärjestelmän johtavana kehittäjänä maailmassa. En kerro kaikkia vaiheita, vaan aloitan vuodesta 1969, jolloin

kansalliskokouksen ja hallituksen välistä keskustelua päätettiin Ranskassa piristää kokeilemalla ns. ajankohtaiskysymyksen esittämistä kansalliskokouksessa. Tällainen ajankohtaiskysymys tuli tehdä viimeistään kaksi tuntia ennen keskiviikkoa pidettävää puhemiesneuvoston kokousta, ja saman viikon perjantaina kansalliskokouksessa ministeri vastasi kysymykseen. Yleensä vastaus oli tarkoitettu pääministerin vastaukseksi, mutta pääministeri saattoi kuitenkin määrätä toisen ministerin vastaamaan sijastaan. Ensimmäinen tunti perjantain kyselytunnilla on varattu kysymyksiin ja niihin annettaviin vastauksiin. Ministerin vastauksen jälkeen kysyjällä oli mahdollisuus kahden minuutin vastauspuheenvuoroon, muuta keskustelua ei sallittu.

Ranskassa kävi kuitenkin niin, että hallitus osoittautui haluttomaksi tällaiseen keskusteluun, ja niin Ranskan kansalliskokouksessa siirryttiin uuteen kyselytapaan, ns. keskiviikon kyselytuntiin, joka on siellä nyt käytössä, mutta sen lisäksi on tämä perjantain kyselyjärjestelmä, johon edellä viittasin.

Rouva puhemies! Olen näillä esimerkeillä, joista osa perustuu eduskuntatyön kehittämistä pohtineen työryhmän asiakirjoihin, halunnut osoittaa, että se, mitä tässä lakialoitteessani ehdotan, ei ole tuntematonta Euroopassa ja muualla maailmassa. Olen sitä mieltä, että Suomessa tätä kyselyoikeutta ehdottamallani tavalla tulisi laajentaa. Toivon, että valiokunta päätyy samaan käsitykseen.

Ed. Miettinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Pitkän parlamentaarisen uran omaavan ed. Ensio Laineen aloite on erinomaisen hyvä lakialoite. Pelkään vain, että ehdottaja on vääärstä joukkueesta. En usko, että porvarillinen enemmistö asianomaisessa valiokunnassa ja hallitukseen erityisemmin tätä asiaa ed. Laineen esittämältä pohjalta eteenpäin vie.

Menköön tämä ed. Laineen esitys läpi, se olisi hyvä. Joka tapauksessa jollakin tavalla suullista kyselytuntijärjestelmää täytyisi tässä eduskunnassa uudistaa. Valtioneuvoston kyselytunnin luomisesta, joka oli puhemies Matti Ahteen aika pitkälle aikaansaama, kyselytunti-instituutio ei kuitenkaan piristynyt. Kyselytunnit ovat eduskunnassa erittäin paperinmakuisia. On väitetty, että paperien kahistelu aivan kuuluu

käytävään asti, niin kuivaa täällä asian käsittely on.

Erityisesti tavallisella suullisella kyselytunnilla on peräti surkeaa asiain käsittely. On erinomaisen suuri onni, että televisiossa ei kaikelle kansalle näytetä sitä, että vaikka kysymyksiä on tehty esimerkiksi kuudelle ministerille, niin yksi on mahdollisesti paikalla ja kansanedustajia neljä viisi. Ministeri lukee asianomaisen ministeriön tai muun keskushallinnon virkamiehistön valmisteleman, erittäin pitkävetaisen vastauksen. Onneksi useimmat ministerit taitavat sisällön suhteellisen hyvin, joten virheitä ei suuremalti tapahdu. Tämän jälkeen on vuorossa keskustelu, jonka pitäisi olla ex tempore -tyylistä, mutta siinä kansanedustajat lukevat valmiiksi työhuoneessaan kirjoittamansa pari lisäkysymystä, joihin ministeri takellellen jotakin on vastaavinaan, ellei hänellä käy niin hyvä onni, että puhemies huomauttaa, että lisäkysymys on asian vierestä tai ei kovin läheisesti asiaa sivuava. Näin ollen ministerin ei tarvitse vastata ja hän kiitollisena pokkaa puhemiehelle.

Minusta kyselytuntijärjestelmää tulisi uudistaa, vaikka se olisi entisissä raameissa, siten että kysymys todella tehdään suullisesti eikä etukäteen annettuna ja ministeri antaa vastauksen suullisesti suoraan lonkalta, niin kuin sanotaan. Tähän väitetään helposti, että silloin ei saada vastaukseen tarpeellisia asia- ja numerotietoja. Olen sitä mieltä, että ei poliittisluonteiselta vastaukselta sitä edellytetäkään. Ministeri vastaa poliitikkona lyhyesti ja ytimekkäästi. Meidän perustuslaissammehan on, että ministerien on oltava taitaviksi tunnettuja ja rehellisiä. Kyllä he varmasti osaavat taitavasti vastata. Odotan innolla esimerkiksi tulevan ministerin Kankaanmiemen saapumista kyselytunnille tehdäkseen hänellekin joitakin kysymyksiä.

Minusta kirjallinen kysymysinstituutio antaa virkamiehille hyvät mahdolliset loistaa tiedoilla ja tilastoilla. Ne voivat ja niiden kuuluukin olla puisevia ja luentomaisia, joita sitten kansanedustajat voivat popularisoida. Jotain siis tarttis tehdä. En usko, että Ahon hallitus kuitenkaan paljon tietoa haluaa lisätä eduskunnassa, vaan säilyttää asiat omissa kabineteissaan. Jätettäköön asia kuitenkin hautumaan, jahka se aika koittaa, että meillä hallitus tulee demokraattisemmalle pohjalle.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Laine toivoi, että hänen aloitteensa hyväksyttäisiin. Itse myös toivon sitä. Nykyinen kyselyjärjestelmämme on todella ontuva. Hyvä esimerkki siitä on eilinen, tämän eduskunnan ensimmäinen kyselytunti. Vain yksi ministeri oli vaivautunut paikalle. On tietysti ymmärrettävää, että kun hallitus on vaihtumassa, niin kovin suurta innokkuutta ei ole. Mutta sen verran innokkuutta entisillä ministereilläkin olisi pitänyt olla, että tehtyihin kysymyksiin olisi tultu vastaamaan. Kaikki kysymykset eivät suinkaan olleet niin puoluepoliittisesti väärityneitä, ettei niihin olisi voinut edellisen hallituksen ministerikin vastata.

Oma kysymykseni koski työttömyyspäivärahojen maksatuksen nopeuttamista. Sen olen tehnyt useita viikkoja sitten. Tässä todella tarvittaisiin toimenpiteitä, koska on kohtuutonta, että ihmiset joutuvat odottamaan päivärahoja 2—2,5 kuukauttakin pahimmillaan. Hallituksen asenne, että se ei tule edes vastaamaan tehtyihin kysymyksiin, joissa käytännön toimenpiteisiin voitaisiin hallituksen toimesta ryhtyä, jos vain halua olisi, todella osoittaa, että hallitus ei halua tällaisienkaan ihmisten toimeentuloon akuutisti vaikuttaviin ongelmiin vaikuttaa millään tavalla, vaan antaa odottaa vastauksia ja toimenpiteitä.

Olisi todella paikallaan ottaa oppia esimerkiksi Englannin kyselyjärjestelmästä. Sen sijaan kaikesta ei kannata Englannistakaan oppia ottaa. Siellä täysistuntosalissa ei ole kaikille edes istumapaikkaa. Sitä perustellaan mm. sillä, että on hyvä, ettei kaikille ole paikkaa; silloin ei huomaa, kuinka paljon kulloinkin on istunnosta poissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 10.

Täysistunto lopetetaan kello 13.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

